

l'ullal 1

tercera època

revista del cpfpa
francesc bosch i morata
xàtiva

participació de l'escola

què pensa...?

abouchiche

djemila

carta lliure.

rafaela del pozo

munilla

el agua pura y clara.

m^a josé llobregat

aznar

el meu sommi.

j.j. vidal

sobre las

instalaciones

de la escuela de

adultos. gloria

sánchez salinas

un bon lloc per a viatjar.

josefa roca

cosas que

me han ido

pasando...

leonor perez biosca

per què estudie valencià?

m^a del mar de

ramón

una nueva etapa.

r. garcía

mi niñez.

juani sancho

catalán

mi madre.

maria vidal

mi madre.

paco sanchis

mi madre.

dolores madero

mi madre.

ana carrion

mi hija.

enriqueta valentin

mi hermana.

lola ramírez

la vida pasa.

shere

el circo.

julia navarro

mi hermana

josefina.

carmen jiménez

mi calle: "san

agustín".

nieves edo

fumar.

oxana shagalina

el mundo de las palabras.

vicent vila

voy a hacer una

redacción.

rosalina pujades

escola oberta

el desafío político d'aprendre de les nostres pràctiques.

óscar jara

editorial

Acaba un curs i comença una nova època per a la revista l'Ullal: la tercera. El sentit comú popular diu que a la tercera va la vençuda. Tal vegada siga així però per a les persones que formem el taller de redacció i disseny de premsa és la nostra primera època. I l'hem iniciada amb molta il·lusió i amb desigs i ganes de fer la revista entre totes i tots: alumnat i professorat.

Abans de preparar i dissenyar aquest primer número, vàrem fer una anàlisi del que ha estat la revista des del seu inici: des de "Al loro" fins a l'Ullal. Hem intentat recuperar part d'aquella primera època, quan la revista es feia per un gran nombre de persones que els dividí, i fora d'horari, es quedava de matí i de nit a l'escola, a fer el muntatge, a fer el "retalla-i-pegar", a posar el segell especial, a fotocopiar-la,...

taller de premsa

Coordinació: Paqui Borox

Consell de redacció: Enric Oltra, Teresa Vila, Florentino Esteller, Rosa García, Asunción Tormo

Persones col·laboradores: Rosa García, Vicent Vila, Encarna Such, Sumsi Puig, Óscar Jara, Vicent Guijarro, Rosa López, Florentino Esteller i Pep Aparicio.

Traducció i correcció: Carmen Rodríguez Tello

Fotografies: Andrés Ginestar

Dibuixos: Vicent Vila

Disseny i maquetació: Taller de Premsa

Impressió: Matéu impressors, s.l.

i quan acabava el procés, totes i tots ens veiem a la revista perquè hi havia un poc de cadascú.

Eixe esperit estem reprenent-lo –engany a la revista, al proper any en d'altres iniciatives–, l'estem recuperant, això sí, utilitzant les noves tecnologies però sense perdre de vista el que volem com éssers humans –que estem en un centre de formació de persones adultes que ja està complint 25 anys–: la cooperació i la felicitat, la reciprocitat i el reconeixement, la dignitat i la prudència, el respecte i el benestar de totes i tots... és a dir, les traces personals que deixem les dones i els homes, lliures i ètics, a les nostres tasques.

Agraïm, com sempre, a totes i tots els qui han cooperat en els treballs per a fer real aquesta nova revista que ara tens a les teues mans: els textos, els dibuixos, les fotografies, els consells, les esperances... i fem palès un enorme desig: que la passió i l'alegria ens guie en el proper curs i, amb elles, construïrem i farem realitat l'escola que volem. Aquesta, com nosaltres i vosaltres, és possible.

Què pensa un escriptor davant de la primera pàgina d'un llibre que ha d'omplir de les seues idees i pensaments?

Sent por, entusiasme, està nerviós, content, febril o abatut davant la gran fauna que l'espera, amb tantes paraules que lligar juntes entre elles per formar frases i capítols?

Hi haurà un poc de tot, supose... Hi haurà persones que ho tindran clar: escriure sobre la seua vida, el seu amor, una novel·la, una història real, un volum històric. Bé, alguna cosa definida des de fa molt de temps.

Per a mi, el subjecte principal de la historia és el gran dilema:

Si és un tema imposat, em pareix prou fàcil desenvolupar-lo perquè no implica una honestat profunda, no he de pensar si és una cosa interessant o no, superficial o íntim, fàcil o difícil... Sorgeixen les paraules al instant, sense buscar-les quasi i per descomptat, reflexione sobre el que escric, intente lligar de manera coherent els meus pensaments, transmits en el paper, però és quasi automàtic. Suposo que qualsevol paraula desperta una idea, un interès, una cadena de pensaments i una anàlisi de la mateixa. Intente ser sincera però no em sent compromesa.

Em sent compromesa quant he de buscar-me la vida, quan he de ser la directora principal de la història. En eixe cas no puc elegir altra cosa que un tema personal, meu, lluny de ser un simple conjunt bonic de construccions gramaticals i imatges edulcorades...

Elegir una història diu molt de tu, és ser un mateix, desvela la teua essència.

Almenys, així ho veig jo, a dir veritat em pareix pertorbador:

-no pel que pot pensar de mi qui em lliga- simplement perquè és com lliurar-se, obrir-se a un desconegut sense que existeixca un grau de confiança suficient per a ell... Sense que es mereixca aquesta confiança...

Es com entrar en la consulta del metge: no veig el professional, tan sols veig el ser humà i em sent fortament incòmoda, púdica.

Però ja he omplit aquesta pàgina...I jo que no sabia de què parlar al principi amb la problemàtica de l'elecció del tema de la redacció!

Primer, havia pensat parlar de l'afecte que sent per món pare o pel meu fill, però em semblaven temes molt íntims...

I que pots dir ara d'aquest text que acabe d'escriure?

En definitiva, és molt difícil no ser un mateix... Com en la vida, els actes són el reflex de cadascú, l'escriptura delata el que és un sense mascareta possible.

Ayuntamiento, de Xátiva
Sr. D. Alfonso Rus Terol
Alcaldía · Alameda Jaime I.
Xátiva 46800

Xátiva a 24 de Enero 2005

Honorable señor alcalde:

Como alumna de la escuela de adultos, F. Bosch i Morata de Xátiva expongo que durante los últimos cinco años, tanto el profesorado como los alumnos, hemos ido observado el deterioro y mal estado de su edificio situado en la plaza San Agustín Nº 7. Se han venido haciendo diversas peticiones a su señoría para que se cerciorarse personalmente, sobre el mal estado de dicha escuela. Parece una escuela tercermundista, y nos gustaría que viera usted mismo las deficiencias en las que estamos y así comprobará el sacrificio que hacemos las personas mayores para asistir a dicha escuela.

Algunas veces ya le hemos hecho algunas peticiones las cuales aún no han sido contestadas, ni debatidas en ningún pleno municipal para solucionar los muchos problemas que padecemos.

Por eso, Sr. alcalde, le volvemos a pedir que debe facilitar instalaciones adecuadas a las exigencias de las personas adultas, que bastante esfuerzo nos cuesta ya el tener que hacer algo que en su día no pudimos hacer, unos por unas razones y otros por otras, por eso pienso que todo colegio de Formación de Personas Adultas debe contar con unas instalaciones mínimas, adecuadas a cada exigencia.

Sin nada más, esperamos tome nota de de nuestras peticiones y haga las gestiones necesarias para la solución de este problema.

En espera de una pronta contestación se despide de usted atentamente.

Una alumna de la escuela de adultos Bosch i Morata.

Agua que naces, brotando de las piedras;
piedras talladas por el sol, el aire...moldeadas por el agua.

Esa agua que corre y salpica a su alrededor,
naciendo nuevas plantas, bebiendo y viviendo gracias a ella.

Pececitos de de todos los colores y formas la acompañan, dando vida a su transparencia.

Agua pura y clara que corre y corre sin parar,
sin detenerse, sin mirar atrás;
llegando a ríos, riachuelos, al mar...,
bajando por cataratas y formando arco iris con la luz del sol
¡Dios mío! Cuanto esplendor.

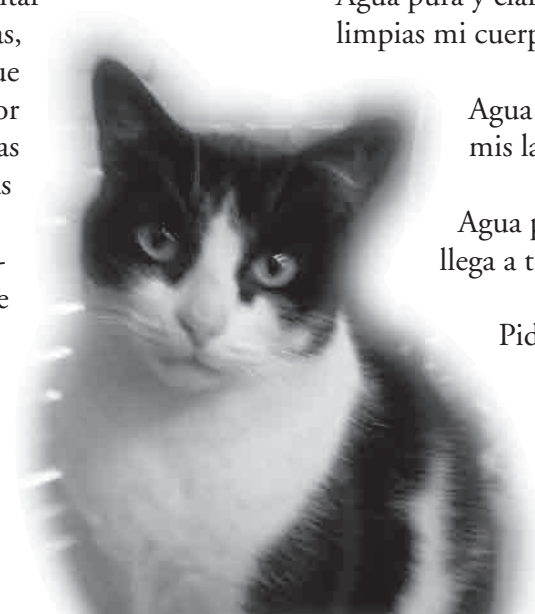
Agua fuente de vida, resplandeces con una frescura sorprendente, deslumbrando mis ojos, mis sentidos, todo mi ser.

Agua pura y clara que me bañas, me sacias la sed,
limpias mi cuerpo y purificas mi alma.

Agua pura y clara, que mis ojos no dejen de verte,
mis labios de beberte y mi cuerpo de sentirte...

Agua pura y clara no siendo de nadie esclava,
llega a todos los lugares sin distinguir religión ni raza.

Pidamos a Dios, que a nadie le falte el agua: ¡ pura y clara!

M'agradaria ser pilot de moto GP ja que tinc una ofició a les motos i els cotxes molt gran des que era xicotet, però, especialment, les motos em fan més goig. La meua il·lusió és com ja he dit córrer amb motos de gran potència.

Sempre que fan carreres d'aquest tipus a la televisió les veig per ser una cosa que em crida molt l'atenció, a més a més, el meu germà té una moto de 600cc, la Yamaha R6, de color blava i blanca, i, de vegades, em deixa pegar una volta pel poble.

Quan vaig damunt de la moto pense que jo també podria ser pilot de moto GP i eixir en la televisió fent carreres per tot el món, viatjant d'ací cap allà recorreguent tots el països, coneguent gent de tots els llocs.

Eixa vida m'agradaria que m'haguera tocat a mi ser, és el que a mi em fa molta il·lusió, però és un somni que crec que mai podrà ser realitzat.

Crec que m'agraden les motos perquè jo he heretat de món pare el que de jove, fins i tot ara que és més major, li agraden les motos tant com a mi o més.

Nuestra escuela está ubicada en las instalaciones de un edificio en reforma porque es del año 1.935 y todas las aulas son muy pequeñas para las alumnas/os que venimos a las clases todos los días.

Ahora, han derribado un patio, que estaba al lado, para ampliar el edificio, pero no sabemos si con todas las molestias que vamos a sufrir con las obras y la mala entrada que nos ha quedado, podremos acceder a las clases. Como ya somos, todas las de mi clase, mayores, pues, no sabemos si podremos subir la cuesta tan empinada por la cual entramos.

¡Y después que no sea para nosotros y estemos aguantando todos los ruidos!.

Aunque a todas nos gusta mucho en venir a las clases.

Yo, si puedo, muy mal tiene que estar para no venir a las clases.

un bon lloc per a viatjar. josefa roca

En la part central de la Comunitat Valenciana en la confluència de les últimes estribacions del Sistema Ibèric i Penibètic està Xàtiva, cor de la Costera.

Xàtiva és un lloc de pas obligat per a turistes, viatjants i qualsevol persona que desitge conèixer la cultura, el passat i la història del nostre poble, de la nostra terra o, en definitiva, de tot un país.

Xàtiva ha sigut l'estrat de milers de cultures; per Xàtiva han passat milers de religions; per Xàtiva han passat milers de personatges que han anat deixant la seua llavor i és aquest fet el que fa d'aquesta ciutat una anella per a comprendre la història.

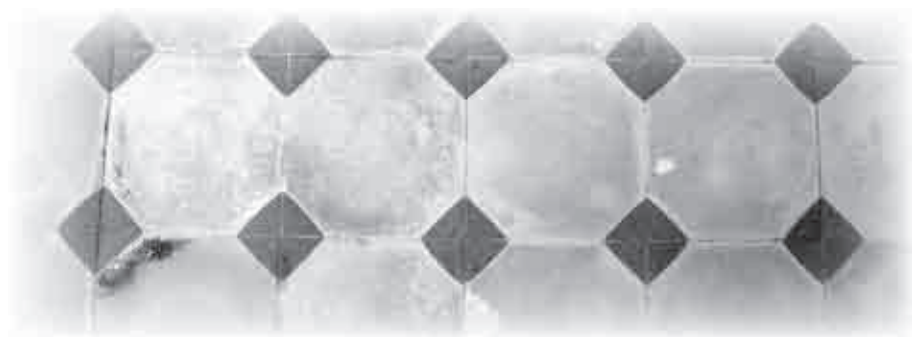
Un caminant pot començar la seua visita per "la Seu" o Basílica de Santa María, i continuar pel Castell. Aquests dos monuments són totalment desconcertants.

Sort que les hermites ens lleven el mal sabor de boca.

Cal no oblidar la visita a L'Almodí: en aquest museu trobem retrats del nostre passat i allí també es troba el reclam d'aquesta ciutat turística: el retrat de Felip V penjat boca per avall. Aquest retrat deu ser allò que més m'agrada a mí. Serà anyorança d'un temps en què aquesta ciutat lluitava per mantindre la seua identitat.

Ara, Xàtiva és un lloc comercial: bars, restaurants, botigues i bancs, han substituït els antics il·lustres oficis de Xàtiva. I xativins castellanoparlants substituïxen els «socarrats».

¡Ah ! Si els «maulets» alçaren el cap.

cosas que me han ido pasando durante todo el tiempo que voy al Centro de enseñanza de adultos.

leonor pérez biosca

X  tiva, viernes 11 de Febrero 2005

Soy una señora de setenta años, no sabía casi ni leer ni escribir, durante este tiempo he aprendido a leer y escribir, es muy bonito saber. Durante unos cursos nos han premiado publicando nuestros escritos en el Certamen Literario y hemos ido a recogerlo,   qu   bonito!   y qu   orgullo para mí cuando escucho mi nombre y el de mis compañeras para salir a recoger el libro!. Pero es más bonito el momento de abrir el libro y ver mi nombre, me llena de orgullo y satisfacción.,

Nunca me hubiera imaginado que mi nombre estaría en un libro.

per qu   estudie valencià? m   del mar de ramón

La principal raó per la qual estudie valencià   s perquè estic preparant-me oposicions per a la Generalitat Valenciana i un títol de valencià dóna uns punts que incrementen el valor de la nota final de l'oposició.

Però també l'estudie per altres raons: per poder ajudar el meu fill a fer els deures, per poder relacionar-me amb una bona part de la família del meu marit i també com a inquietud personal.

Supone que, si em va bé en els exàmens, aix   em donar   ànims per continuar estudiant valencià a un nivell cada vegada més alt.

Ha empezado una nueva etapa en el Taller de prensa, yo nunca había asistido a ninguno de estos talleres, aunque siempre me hubiera gustado, pero nunca me he atrevido, por crearme una analfabeta en este campo.

Este año decidí asistir y estoy muy contenta porque me ha servido para poder integrarme más.

Desde aquí trabajamos para llevar información a todos los alumnos y al mismo tiempo recogemos material de ellos y trabajamos para poder hacer una revista digna de este centro, nuestro Centro de Personas Adultas.

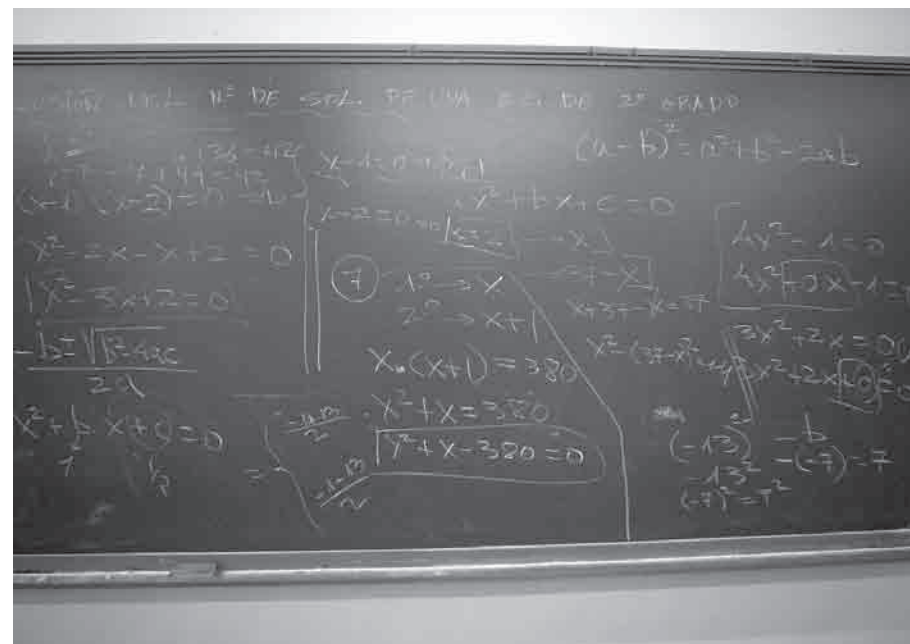
¡Por fin había llegado aquel día! Durante mucho tiempo había deseado poder acercarme a aquel lugar, sentir aquella sensación que ya no recordaba, añorando lo maravilloso que había sido durante mucho tiempo.

Desde las ventanillas del viejo tren se podía apreciar el valle, ¡tan hermoso!, ¡tan verde!, con esa sensación de paz y armonía y...el lago, ¡aquel lago!, en el cual pasé tantas horas jugando y riendo con mis hermanos.

¡Mis queridos hermanos! ¡Qué hermoso y dulce parecía todo!

Estaba un poco cansada por el viaje, pero en cuando puse los pies en aquella estación, todo mi cansancio desapareció.

Estuve andando un rato, hasta que al fin apareció delante de mí la casa, pero tan acogedora como siempre la había recordado; ahora abandonada. ¡Oh!, cuantos recuerdos me traía a la mente aquel paisaje, me sentía feliz con aquellos recuerdos que me devolvían a la niñez que desde hacía tiempo necesitaba recordar: MI NIÑEZ.

Mi madre se llamaba Asunción LLadosa Cerdá. Se casó con tan solo dieciocho años, y murió a los sesenta y siete años, tras una larga enfermedad. Tuvo once hijos, pero actualmente viven cuatro hijos. Todos fallecieron de pequeños, menos Pepita, que murió con treinta y dos años. Con todo esto sufrió mucho. A los seis años empezó a trabajar en una fábrica de muñecas y a los sesenta y cinco se jubiló.

Además de trabajar durante ocho horas en la fábrica en la cual entraba a las seis de la madrugada, también iba con mi padre, hacia las ocho de la mañana, a coger uva para que comiéramos durante el día, pero esto no era todo, cuando acababa en la fábrica, le ayudaba a mi padre a hacer cajas de colmenas, además embogaba sillas, cosía ropa, hacía las tareas del hogar y además nos cuidaba a todas nosotras. Trabajaba para darnos de comer, aunque comíamos muy poco. Trabajaba veinte horas al día y lo poco que ganaba se lo daba todo a mi padre, pero él se lo gastaba todo jugando a las cartas y no le daba nada para que nosotras pudiéramos comer.

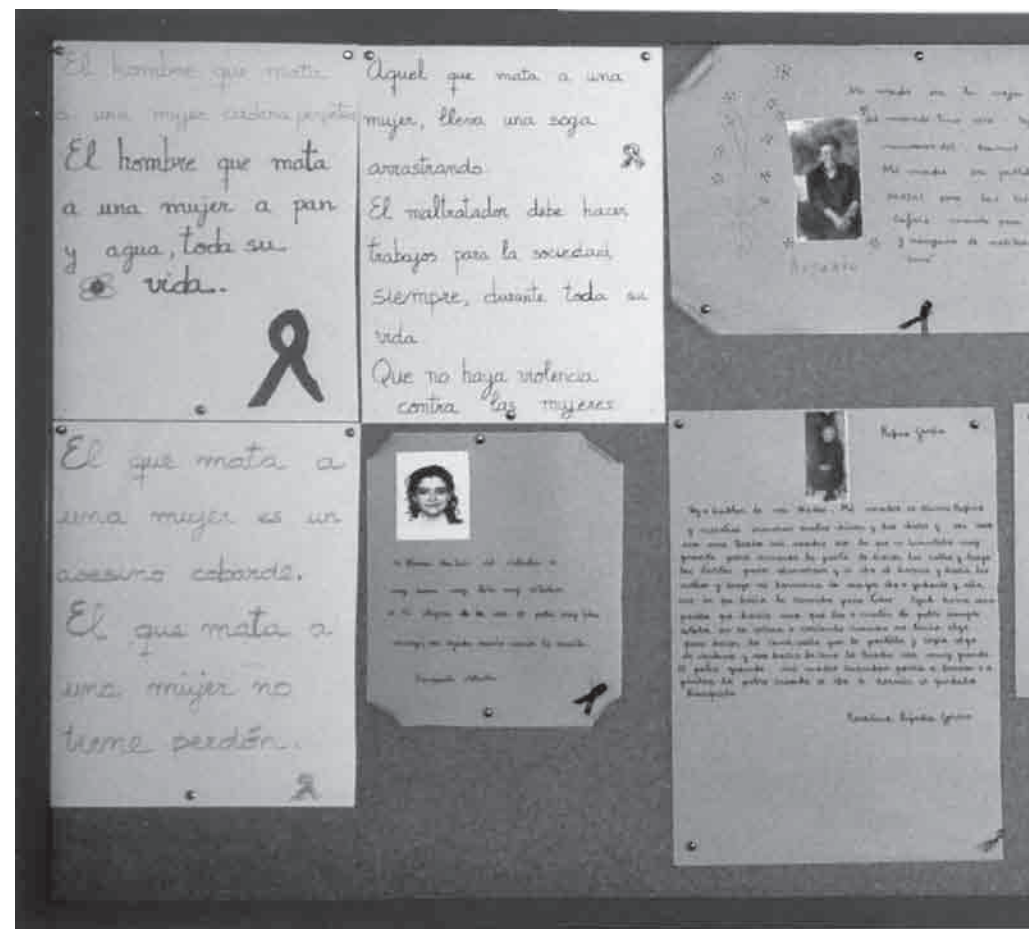
Pero él, si que comía lo mejor de la carnicería, y nosotras mirábamos como comía. Con todo lo que trabajaba mi madre, además recibía maltratos físicos y psicológicos de mi padre, le pegaba mucho y todo porque era un celoso y posesivo.

Mi madre fue una víctima de mi padre, le hizo la vida imposible, incluso intentó suicidarse porque estaba harta de vivir. Por lo único que luchaba era por nosotras para que saliéramos adelante.

Por todo esto, le doy las gracias a mi madre, por haber sido tan trabajadora, luchadora y por habernos querido tanto.

Mi madre se llamaba Remedios Beneyto Esteve, nació en la casa del Curro, de allí pasó a vivir a la casa de Merita, de allí a la casa Maravillosa, después al Barranco Hondo y por último al Tejarico.

Era una mujer simpática, alegre y amable, trabajaba en el campo y en casa.

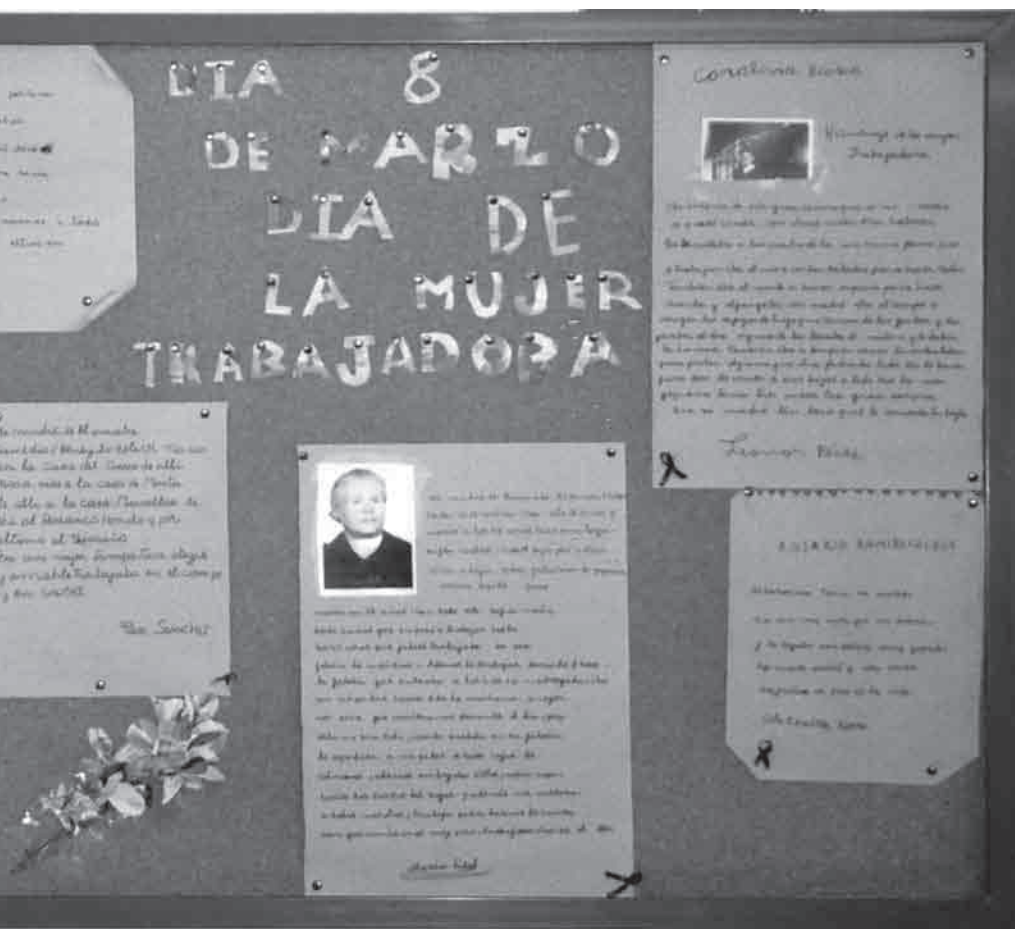

mi madre. dolores madero

Mi madre ha tenido diez hijos y en aquellos tiempos tenía que salir fuera de casa a trabajar para poderlos sacar adelante.

Ella trabajaba en el campo, cogiendo algodón, aceitunas, patatas.... Ese trabajo era muy duro para cualquier persona y más si eras mujer, porque aunque trabajaba como un hombre siempre le pagaban menos. Eran otros tiempos.

Pero con mucho esfuerzo supo sacar al frente a una gran familia.

mi madre. ana carrión

Mi madre quedó viuda con cuarenta y ocho años. Pasó muchísimo porque tenía que estar trabajando en el campo para ganar dinero y poder darnos de comer a seis hijos. Antes de quedar viuda, mi padre estuvo enfermo siete años, padeciendo sin poder moverse de la cama. Mi madre estuvo luchando antes y después de morir mi padre.

Había días que ni podía dormir ni lo necesario, porque después de venir del campo, cansada, tenía que ponerse a hacer tareas de casa, y a continuación nos cogía uno a uno y nos lavaba de pies a cabeza para que estuviéramos limpios y no criáramos miseria (porque entonces se criaba piojos). Mi madre no podía consentir que tuviéramos miseria, así que luchaba día y noche para que nunca nos vieran sucios aunque muy pobres y nunca hemos tenido nada.

mi hija. enriqueta valentin

Mi hija se llama Beatriz , es muy buena, muy lista y muy estudiosa. Es la alegría de la casa, se porta muy bien conmigo y me ayuda mucho cuando la necesito.

mi hermana. iola ramírez

Mi hermana tenía un marido que era más malo que un demonio y le pegaba unas palizas muy grandes. Por suerte murió y ella puede disfrutar un poco de la vida.

la vida pasa. shere

La vida pasa, al igual que las nubes y me doy cuenta de lo poco que significo para tí. Me haces sentir que soy poca cosa y que el amor que te brindo no sirve para nada. Yo suspiro por tí y tú no entiendes nada o haces por no entender, parece que algo si sientes por mí, pero de pronto desaparece, y el viento lo desvanece....

Tanto daño me causa eso, que miro al cielo y busco un hueco para mí, pero algo en mi interior, me dice que todavía no debo ir, aunque yo piense que sí.

¿De qué sirve amar tanto si nunca te vas a sentir recompensado?.

Es un amor tan limpio, tan sano, tan puro como el corazón, que en silencio lo siente sólo tu interior, un interior que por mis ojos lo podrías ver y que en mis suspiros se quiere esconder.

OH! ¡Qué bonito es querer y que malo a la vez!

Son pequeños detalles que la vida te va a ofrecer, pero que tú en algo grande los vas hacer y que la luna y las estrellas, guardaran el secreto de lo que tu llamas "EL QUERER".

el circo. julia navarro

Antiguamente, la llegada de un circo a una ciudad, o a un pueblo, era un gran acontecimiento. Hoy, la televisión y el cine proporcionan suficiente diversión, y al circo no se le da tanta importancia, pero sigue siendo el espectáculo bello y alegre de siempre. La gente del circo vive y viaja en sus carromatos. Antes los carros eran tirados, pero hoy son remolcados por un tractor o por camiones. Han cambiado muchas cosas, pero los payasos del circo siguen siendo los mismos.

mi hermana josefina. carmen jiménez

Mi hermana Josefina es una persona muy alegre y trabajadora.

Cada vez que mi madre iba a trabajar a la dura faena del campo, mi hermana se encargaba de cuidar de mí y de mis seis hermanos, pues ella era la mayor.

Al cumplir los diecinueve años se casó, y al poco tiempo tuvo su primera hija.

Cuando la pequeña tan solo tenía un año, su marido enfermó de cáncer, lo que le llevó a la muerte en seis meses.

Pasaron los años y Mercedes, su hija, se casó con la triste casualidad, de que se repitió la misma historia de su madre. Al poco tiempo de traer al mundo su primer hijo quedó viuda.

mi calle: “san agustín”. nieves edo

Estamos aquí en el colegio y la maestra nos está diciendo que escribamos algo. A mí lo que me viene a la cabeza, son los años que he vivido en esta calle.

Yo nací en la calle San Agustín número diecinueve, y hasta que me casé mi barrio era éste. En esta calle yo he jugado mucho, y los niños de antes siempre estábamos jugando en la calle, porque entonces no había casi ningún coche y las madres estaban en casa tranquilas. Todo lo más que pasaba era algún labrador que venía de la huerta con el carro y el caballo, y al anochecer regresaba a casa.

En la calle había de todo: la carbonería, horno, la tiendecita de comestibles, la iglesia de San Agustín, el ayuntamiento, el Gran Teatro. Y también me acuerdo que en frente de mi casa había una vaquería, y que una noche la señora María, la vaquera, iba gritando y pidiendo auxilio porque se había derrumbado el corral de su casa y le mató alguna vaca- creo que fueron dos-, y las enterraron en el mismo patio.

Así que la vida era muy tranquila en esta calle. Pero era como las calles de antes, sin asfaltar, las casas sin agua, había que ir a la fuente a por agua y al lavadero a lavar la ropa. Ahora me parece todo eso muy pesado, pero entonces no había conocido otra cosa. La verdad, era feliz. Si volviera aquello creo que no me gustaría porque ya estoy acostumbrada a una vida mejor.

He estado muchos años sin venir por aquí, y hace poco se me ocurrió que quería ir a la Escuela de Adultos y resultaba que dicho colegio está en la calle San Agustín, o sea en mi calle, porque para mí siempre será mi calle.

La calle está desconocida porque todas las cosas que yo recuerdo han desaparecido. Pero la calle está más ancha y más bonita, y ahora, yo vengo todos los días a mi calle “San Agustín”.

El tabaco se vende en todo el mundo. Muchas de las personas fumadoras saben que es malo y peligroso para su salud.

El fumar afecta a muchos órganos, por ejemplo los pulmones, el hígado, el estómago,..Existe una enfermedad, llamada asma, que puede ocasionar la muerte de las personas por asfixia.

Sabemos que el tabaco es una droga, porque si una persona lo ha probado por primera vez, la segunda vez puede sentir un goce. En nuestra actividad vemos por la calle a muchos muchachos y muchachas jóvenes fumando. Los muchachos que tienen 12 y 13 años fuman tabaco porque para ellos es divertido, un escape, una moda.

Existen personas que no fuman, y no les gusta el humo del tabaco, a éstas personas las podemos contar con los dedos. Las personas que no fuman dicen que comprar tabaco es caro, pero lo importante es que es muy malo. Hay más fumadores que no fumadores, en los restaurantes, bares y en todos los lugares, por lo que para las personas que no fuman es más difícil estar donde hay humo de tabaco. Para las personas que no fuman es más peligroso respirar el humo que para los fumadores.

Hay países donde la ley prohíbe que se fume en lugares públicos. Si una persona fuma en un espacio publico puede ser denunciada hasta con 3000 euros.

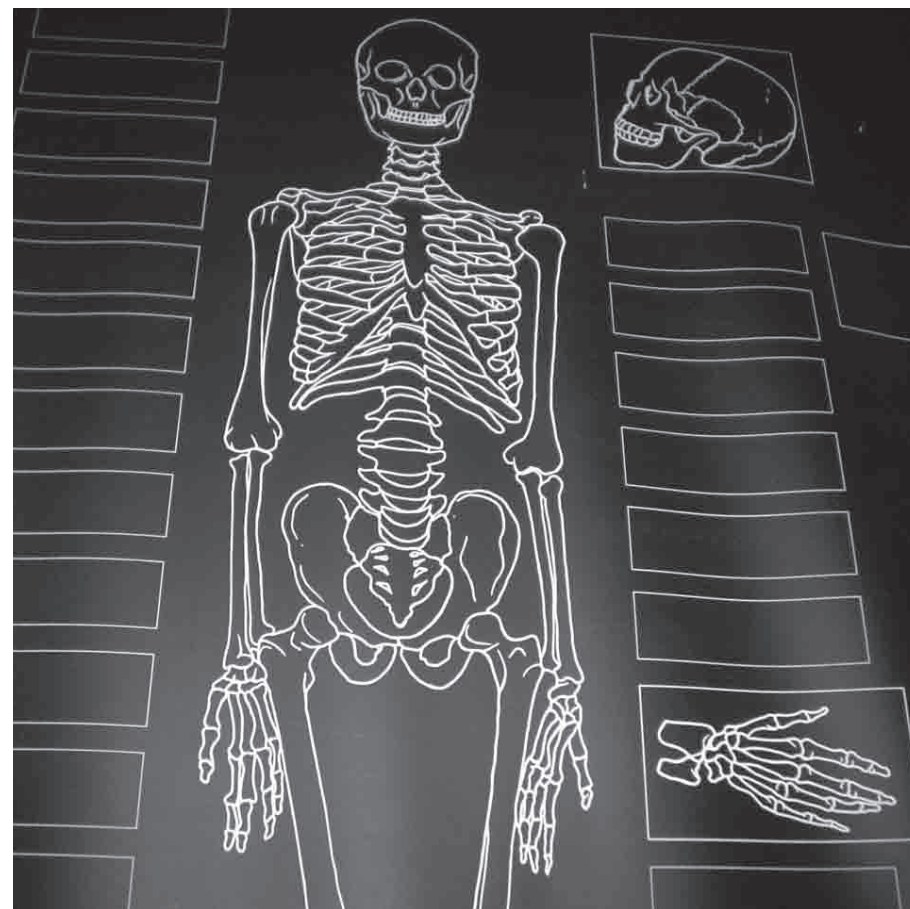
Muchos de los fumadores quieren dejar de fumar, sólo mentalmente. Para ellos es muy difícil porque el tabaco tiene nicotina e influye sobre nuestro cerebro. Para los fumadores, dejar de fumar tabaco, ha de ser de forma graduada, no de una vez, porque el organismo pide la nicotina. Cuando los fumadores dejan de fumar una semana o más, sienten una mejoría en el cuerpo, tienen una respiración más abierta. Cuando una persona tiene una voluntad fuerte puede parar de fumar, solamente después puede otra vez empezar a fumar.

POR MI PARTE: cuando yo tenía 13 años, hacía deporte. Una vez yo quería, con mis amigas, probar el tabaco. Yo lo probé y para mí fue divertido. Empecé a fumar, y sentía que no podía correr tan rápido como antes. Mi respiración estaba más cerrada. El profesor de deporte miraba cada vez

el cronómetro cuando yo corría y dijo que estaba mal. Más tarde dejé el deporte, y ahora lamento el no haber dejado de fumar.

DEDUCCION: los muchachos y muchachas no deben empezar a fumar. ¡Quiere a tu salud, porque la salud es muy importante para la vida!

A las personas que fuman: pueden proponerse el dejar de fumar. Nuestro error está en nosotros, no vemos el peligro, sólo lo vemos cuando ya está avanzado, cuando nos pasa algo.

Quizás, una de las pretensiones más importantes del ser humano sea la búsqueda incansable de la felicidad; estado que pretende lograr a través de las palabras, y son expresadas por el ser humano- al precio que sea- desde su propio valor ético o moral.

Las palabras, tanto las pronunciadas a través de sonidos, con su variabilidad de tonos, como las escritas a través de signos, son las que pretenden formar y forman una realidad concreta desde su propia conveniencia. La transformación o ampliación de significados tiene que ser completamente adaptable a nuestras formas de comunicación a través de los tiempos o viceversa. Definir una palabra hoy, creada hace miles de años, no tiene porque ser precisamente el resultado de la misma idea, aunque se parta de la misma raíz, que en su tiempo pretendieron construir para la manipulación de un momento real.

Las palabras son armas de doble filo; se sitúan en la posición que el ser humano les designe, bien desde el sentimiento o desde el puro interés racional, o quizás los dos postulados a la vez: verdad/mentira, amor/odio, ofensivo/defensivo, legal/ilegal...

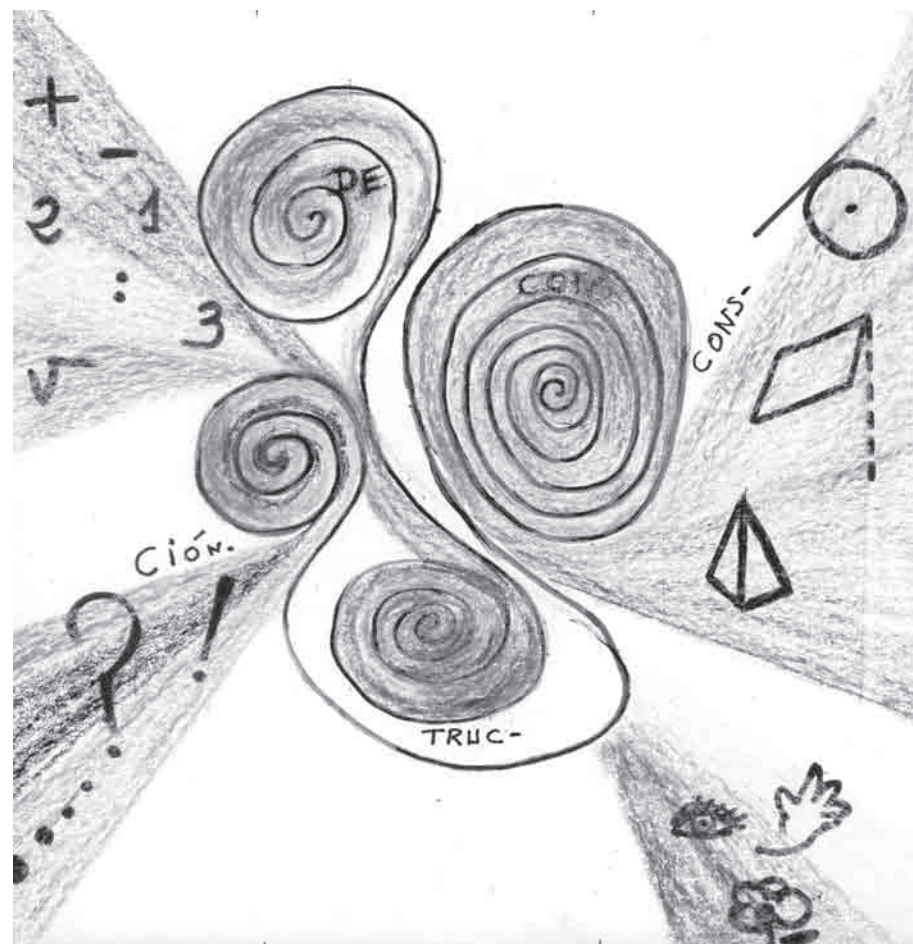
El poder, máximo representante del capital es quien dispone de la mayor parte del mundo de las palabras; con el juego de la manipulación de ellas consigue el simulacro de felicidad: la propia con sus intereses capitales y la de los ajenos esclavista e inalcanzable. Palabras como libertad, bienestar no existen tal y como se construyeron en su momento- o quizás si- ; pero su pretensión es la venta de un concepto positivo ilusorio en cuyo interior encierra una atadura a unas reglas del juego limitadas y estrictas, cuyo incumplimiento indica "fuera de" y desde ahí, estás marcado, coaccionado y por consiguiente no-libre.

Los medios audio-visuales son el instrumento mediador más representativo de nuestros días: la imagen sustituye a la palabra, otra palabra reafirmara a la propia imagen.

Intentar ser fuerte para no decaer en los significados de aquellas palabras utilizadas desde la manipulación por puro interés no tiene porque ser sinónimo de debilidad por el intento de lucha desde el conocimiento de

su significado de uno mismo. El sentimiento también juega su gran papel en el desdoblamiento de ellas; por la misma razón que podemos cambiar el significado de ellas, nosotros nos sentimos diferentes cuando ellas nos cambian a nosotros.

La palabra es objetiva y subjetiva al mismo tiempo, la diferencia está en la manipulación del ser humano.

Yo voy a contar algo de cuando yo era jovencita, pues mi padre era muy convoyante. Era el tiempo de los “perrazos”, y nos dijo a mi hermana Rufina y a mí que nos íbamos a la sierra de Enguera, también se lo dijo a mis primas, que no es ni una ni dos, Milagros, Amparin, Carmencita, Mercedes, mi primo Baldomero. Y allí que nos vamos todas en el carro, con las cestas y el “saquet” con la comida para dos días: el día que vas y el día que vuelves. El “saquet” va dentro de la cesta mi padre donde también lleva la bota de vino bueno.

Nos fuimos a un caserío, donde mi padre tenía amistad. Íbamos por la carretera y estaba por donde el lavadero de Enguera. Cuando ya estás allí cada una coge su cesta. Mi prima Milagro y su hermano Baldomero, yo no sé quien de los dos cogió la cesta que les tocaba cuando de pronto vimos un cerdo que llevaba en la boca un “saquet”. Todos corrimos detrás del cerdo y a él se le iba cayendo todo lo que tenía el “saquet”. Mi prima lloraba y todos íbamos recogiendo la comida que caía al suelo, unos decían: ¡hay el chocolate!, ¡hay la “longanisa”!, así se iba poniendo todo dentro de la cesta. Después de comer mi padre le preguntó al amigo del caserío: -¿por dónde iremos?, él se lo indicó, y allá que nos vamos. Mi padre llevaba un pito para que no nos perdiésemos.

¡Para cenar ya teníamos “pebrazos” torrados! Pero... cuando llegamos a casa, un amigo de mi padre había hecho pregón en el que decía que los “pebrazos” que traíamos eran para regalarlos.

el desafiament polític d'aprendre de les nostres pràctiques. óscar jara

*L'esperança és un ingredient indispensable de l'experiència històrica.
Sense ella, no hi hauria història, sinó sols determinisme.
Sols hi ha història on hi ha temps problematitzat i no preassignat.
La inexorabilitat del futur és la negació de la història.*

Paulo Freire

Aprendre de les nostres pràctiques és un desig sempre valorat positivament, encara que moltes vegades no realitzat.

L'activisme, la diversitat de tasques que realitzem en el camp de l'educació popular, allò ambiciós dels nostres objectius i l'entrega tan intensa als nostres ideals, moltes vegades atempten contra aquest bon propòsit, que en realitat és fonamental i, fins i tot, pot ser decisiu per a l'aconseguitment o no dels nostres més grans anhels.

La nostra pràctica és la més important font d'aprenentatge i la que està més a la mà. Com aprendre d'ella és un desafiament no sols metodològic, no sols tècnic, sinó fonamentalment polític: permet construir capacitats, poder.

En aquesta obligació coincideixen tres esforços complementaris: l'avaluació, el seguiment o monitoratge de l'acció i la sistematització d'experiències. Tots emmarcats dins de l'interés comú de produir un coneixement útil a partir de la pràctica i complementats per investigacions de diversos tipus i abast.

La sistematització de les experiències, lamentablement ha sigut el menys desenvolupat d'aquests esforços. La seua aportació, no obstant, és essencial i insubstituïble. Per açò, desenvoluparem alguns dels seus desafiaments i dilemes:

LA CONCEPCIÓ DE LA SISTEMATITZACIÓ

El primer, té a veure amb com concebem la Sistematització: tenim dues opcions, si entenem la noció de sistematització:

- A) Com a sistematització de dades, sistematització d'informació
- O si l'entendem
- B) Com a sistematització d'experiències

El significat més utilitzat comunament és el primer: fa referència a l'ordenació i classificació de dades i informacions, estructurant de manera precisa categories, relacions, fent possible la constitució de bases de dades organitzades, etc.

La segona opció és menys comú i més complexa: es tracta d'anar més enllà, es tracta de mirar les experiències com a processos històrics, processos complexos en els quals intervenen diferents actors, que es realitzen en un context econòmic-social determinat i en un moment institucional del qual formem part.

Sistematitzar experiències significa per tant entendre per què aquest procés s'està desenvolupant d'aquesta manera, entendre i interpretar el que està esdevenint, a partir d'una ordenació i reconstrucció del que ha ocorregut en l'anomenat procés.

Per tant, en la sistematització d'experiències, partim de fer una reconstrucció del que ha ocorregut i una ordenació dels diversos elements objectius i subjectius que han intervingut en el procés, per a comprendre'l, interpretar-lo i d'aquesta manera aprendre de la nostra pràctica.

El dilema està en no quedar-nos únicament en la reconstrucció del que ocorre sinó passar a realitzar una interpretació crítica. L'eix principal de preocupació es trasllada de la reconstrucció del que ha ocorregut i la ordenació de la informació, a una interpretació crítica del que ha ocorregut per a poder extraure aprenentatges que tinguin una utilitat per al futur.

En aquest sentit, sistematitzem les nostres experiències per a aprendre críticament d'elles i així poder:

- a) Millorar la nostra pràctica
- b) Compartir els nostres aprenentatges amb altres experiències similars
- c) Per contribuir a l'enriquiment de la teoria

LES MODALITATS O ENFOCAMENTS DE SISTEMATITZACIÓ

Un segon dilema té a veure amb escollir l'enfocament o les modalitats amb què farem una sistematització. Aquest és un altre dilema complex, ja

que existeix una gran diversitat de possibilitats, no hi ha una única manera de fer sistematització d'experiències.

- Des dels actors en forma participativa
- Sistematització formal en concloure l'experiència
- Una sistematització que es fa sobre la marxa
- Una sistematització pensant en el mercat

Aquest dilema sols el podem afrontar amb una gran capacitat creadora i sense esperar cap recepta: significa que hem de prendre opcions davant d'una gran diversitat de modalitats possibles. L'única "recepta" és que la modalitat depèn de les circumstàncies, el tipus d'institució, l'objectiu específic que volem aconseguir, el tipus d'experiència que volem sistematitzar, el nivell de participació dels diferents actors involucrats, etc. Es tracta, doncs de prendre opcions i d'impulsar un estil propi de sistematització adequat a les condicions reals.

EL PROCÉS METODOLÒGIC, LES TÈCNIQUES I ELS PROCEDIMENTS

Aquest dilema de quina metodologia utilitzar, quins passos donar, quines tàctiques utilitzar, etc., és semblant a l'anterior: no hi ha receptes i hi ha una multiplicitat gran de possibilitats. El que sí hem de tenir clar són els criteris pels quals escollirem una determinada metodologia o una tècnica específica per aplicar-la com un particular procediment.

Aquests criteris cal tenir-los en compte en dos sentits:

- La seqüència global del procés que ha de cuidar que tinga coherència global en conjunt.
- Les ferramentes, que poden ser gairebé infinites i per a cada moment del procés. (Per a fer registres, recuperació històrica, fer anàlisis, síntesis, per a comunicar, per a socialitzar, etc.)

CONDICIONS PER A PODER SISTEMATITZAR

Aquest desafiament és clau: cal crear condicions per portar a terme la sistematització d'experiències. I condicions en dos terrenys:

- A) Personals:** com per exemple disposició a aprendre de la pròpia pràctica, sensibilitat per deixar-la parlar i no fer-li dir únicament allò que ens interessa o ens convé, tenir capacitat d'anàlisis i síntesis, etc.

- B) Institucionals:** Com per exemple l'interés per impulsar una dinàmica d'equip i no preocupar-se únicament per l'estructura organitzativa, tindre un sistema de funcionament institucional, etc. És a dir, sense elles, la institució no prioritzaria la sistematització i la fa inviable. És necessari que la institució estiga disposada a destinar recursos i temps, així com ho fa per a la planificació i l'avaluació.

LA PRODUCCIÓ DE CONEIXEMENTS

Si la sistematització realitza realment una interpretació crítica del procés de l'experiència viscuda i extrau aprenentatges, vol dir que genera un nou coneixement. Ara bé, ací el desafiament és realment garantir que es produïska un nou coneixement a partir dels coneixements existents.

- No hi ha transferència, transmissió unilateral de coneixements. El coneixement sempre suposa un procés actiu en què es relaciona el coneixement existent amb noves informacions, per a produir un nou coneixement. La producció de coneixements realment nous suposa desenvolupar la nostra capacitat creativa de pensar i no sols de repetir allò que ens diuen. La sistematització d'experiències en la mesura que té per objecte de coneixement la pròpia experiència, és un factor importantíssim per a produir nous coneixements.
- Cal resoldre dialècticament la relació entre saber empíric i saber científic. Lamentablement sofrem un paradigma de ciència que no valora el coneixement empíric, el saber local i sols posa èmfasi en el coneixement acumulat, en el saber constituït acadèmicament. És un error. La sistematització d'experiències és una gran possibilitat per a que s'expressen, es desenvolupen i divulguen els coneixements i sabers locals, que tenen molt que aportar a l'enriquiment del pensament científic. Açò també permetrà assumir més creativament els nostres projectes, doncs no tenim una actitud passiva que es redueix a aplicar els coneixements i veritats que ja existeixen, sinó que impulsarem la nostra capacitat de crear coneixements adequats a la realitat que vivim i a les seues peculiaritats.
- En aquest camp hem de reconèixer que no parlem únicament d'un procés limitadament racional. Hem de tenir en compte els coneixements, els raciocinis, però també les creences, mites, va-

lors emocions, totes les expressions de la nostra subjectivitat amb què impulem les nostres pràctiques.

Moltes vegades es pretén obviar açò, com si fórem purament raó aplicada i no éssers humans que sentim i som capaços de fer coses perquè ens involucrem totalment en les situacions que vivim. Aquesta dimensió vital i integral és decisiva per a generar capacitat transformadora.

- Ací entrarem en un punt clau epistemològic i que caldria desenvolupar amb molt més de detall en un altre moment: la relació entre Objectivitat i Subjectivitat. El paradigma positivista i patriarcal amb què ens hem format, pretén que no valorem les dimensions subjectives, la qual cosa porta a que es pretenga tenir una neutralitat davant d'allò que succeeix o davant d'allò que vivim, cosa que és impossible. El que sí hem de buscar és objectivar allò viscut i objectivitzar la nostra pràctica, explicitant i mirant críticament el que fem, però sense pretendre ser neutrals. D'ací la riquesa de la sistematització feta per nosaltres sobre la nostra pròpia pràctica, perquè tenim tots els elements amb què ens hem compromés en l'anomenada pràctica, i el que necessitem és un procés rigorós i clar que ens permeta, sense desvaloritzar allò subjectiu, objectivitzar allò viscut per a críticament poder-lo transformar i millorar en el futur.

LA INTERPRETACIÓ CRÍTICA

El desafiament en aquest aspecte crucial que ja anomenàvem en els dilemes, és que sigam capaços de passar d'allò descriptiu i narratiu a allò interpretatiu crític. Açò no és fàcil, perquè no tenim el costum de teoritzar, no hem desenvolupat suficientment la capacitat analítica i moltes vegades la nostra informació ens ha portat a ser simplement consumidors passius dels coneixements que altres persones ens volien transmetre.

Per açò, moltes vegades es confon sistematització amb narració, relat d'allò ocorregut. En el millor dels casos, es pensa que es tracta de reconstruir històricament l'experiència viscuda. Si bé aquestos aspectes són importants, en realitat són únicament el punt de partida per a allò clau de la sistematització, que és interrogar a l'experiència per a entendre per què passà el que va passar. No sols veure les etapes del que va ocórrer en

l'experiència, sinó, fonamentalment, entendre per què es va poder passar d'una etapa a l'altra i què és el que explica les continuïtats i les discontinuïtats, per poder aprendre del que ha succeït.

Ací és importantíssim entendre la dialèctica entre Canvis i Resistències. Normalment es dóna aquesta tensió i cal veure com fou que en cada experiència se li enfrontà. D'allí tal vegada podrem aprendre a saber què és necessari canviar i què és més fàcil o difícil de canviar.

La interpretació crítica en la sistematització no és una mera explicació d'allò que va passar, per justificar-ho. Ben al contrari, és una comprensió de com es posaren en joc els diferents components i factors en l'experiència, per poder enfrontar-la ara amb una visió de transformació.

Per açò, la interpretació no es pot reduir únicament a la particularitat del que férem directament, sinó que haurà de relacionar la nostra pràctica concreta amb el context, els desafiaments vigents, les altres forces en joc etc. Per aleshores pretendre comprendre més profundament els aspectes rellevants de la nostra experiència. És a dir, per exemple, que des d'una experiència de treball en agricultura sostenible podríem arribar a interpretar les seues relacions amb els canvis en el món rural avui. Les possibilitats són grans i múltiples en aquest camp, vinculant la pràctica i la teoria.

EL SENTIT POLÍTIC I HISTÒRIC

El nou escenari del context que vivim actualment, ha posat en qüestió les pràctiques i les concepcions teòriques dels moviments socials i les ciències socials llatinoamericanes. Ens enfrontem a noves preguntes i a desafiaments inèdits. És un moment històric privilegiat per a la creació, però les respostes a les noves preguntes no van a surgir de cap altre lloc sinó de la pròpia experiència històrica acumulada. Lamentablement no hem acumulat encara els aprenentatges necessaris continguts en aquestes experiències.

La sistematització com a exercici rigorós d'aprenentatge i interpretació crítica dels processos viscuts, continua estant una tasca pendent i avui –més que mai– pot contribuir de forma decisiva a recrear les pràctiques dels moviments socials i a renovar la producció teòrica de les ciències socials, des de l'experiència quotidiana dels pobles d'Amèrica Llatina, en particular d'aquelles compromeses amb processos d'educació i organització popular.

No es tracta d'arribar a "la" interpretació, única i indiscutible dels

processos. Estant la nostra pràctica la que s'ha convertit en objecte de sistematització, hem de reconèixer que estem carregats de tota la riquesa de la nostra subjectivitat quan ens proposem interpretar-la. Les nostres interpretacions sempre estaran, doncs, “prenyades” de pràctica. Sempre seran aproximacions intel·lectuals històricament determinades.

Açò té, evidentment, avantatges i riscos. Els avantatges tenen a veure amb la utilitat concreta que la sistematització ens aporta per a entendre de millor manera el que fem, motivant-nos i provocant-nos interès des de les nostres necessitats, ja que estem plenament involucrats en ser subjectes –i al mateix temps objectes- d'interpretació. Els riscos principals provenen de la possibilitat de no fer una interpretació crítica, qüestionadora, trencadora d'esquemes, sinó, ben al contrari, una “interpretació” justificadora, condescendent, una mera explicació passiva d'allò que fem.

El context actual promou aquesta segona opció, mitjançant el discurs dominant que insisteix a convèncer-nos del fet que aquesta realitat és l'única possible i que no té sentit pensar en la possibilitat de transformar la història. Així, aquesta peresa mental i vital, aquesta covardia intel·lectual i anímica, aquesta complaença tan acord amb els temps neoliberals i autoritaris en què vivim, que ens redueixen a l'acomodament psicològic i a la mansuetud de l'ànima, que maten la rebel·lia, la curiositat, la inquietud i la sospita, dificulten l'exercici d'una vertadera interpretació crítica, autènticament històrica.

Per a la sistematització d'experiències, el desafiament principal consisteix en poder superar els aspectes narratius i descriptius que sorgeixen de la reconstrucció de l'experiència viscuda. Superar-los, en el sentit d'anar a l'arrel dels fenòmens, no perceptibles de forma immediata: les determinacions estructurals, les interrelacions entre els diferents elements, la vinculació entre allò particular i allò general, entre les parts i el tot. A més a més, poder identificar les contradiccions i les tensions que marcaren el camí de l'experiència, en la mesura que significaren dilemes sobre els quals calgué prendre opcions en determinats moments i que ara els busquem explicació: per què passà el que va passar i no altra cosa; per què férem el que férem i no altra cosa.

La historicitat de la interpretació, en definitiva, suposa entendre la lògica de l'experiència particular, entrant en el fons del seu procés, per a descobrir els fils invisibles que la relacionen amb la integralitat del moment històric

del qual forma part i a què contribueix des de la seua originalitat. Així serà possible descobrir continuïtats i discontinuïtats, coherències i incoherències, similituds i diferències amb altres processos, reiteracions i fets inèdits...

Entesa d'aquesta manera, la Sistematització com a interpretació crítica sols pot ser completa, si esdevé en pràctica transformadora. Per això la sistematització d'experiències ha de tancar sempre cada cicle de la seua espiral, com un retorn a la pràctica, enriquit amb els elements teòrics. Per això per a nosaltres el procés de la sistematització és – en si mateix- un procés d'educació popular.

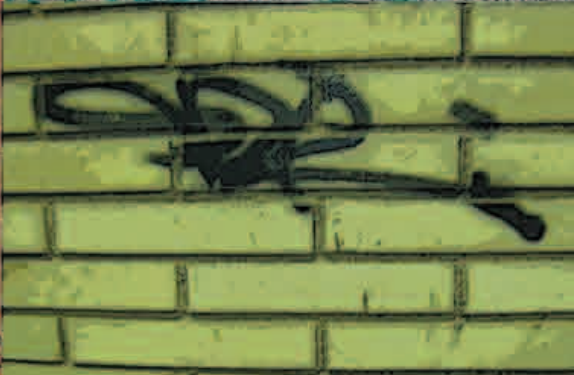
Açò significa que la sistematització es constitueix en un factor de formació de nosaltres. Una formació integral que ens ajuda a constituir-nos com a **subjectes** crítics i creadors, desenvolupant les nostres capacitats per a comprendre, proposar i actuar en tots els camps de la vida econòmica, social política i cultural. Processos político-pedagògics mitjançant els quals es constitueixen diverses formes de protagonisme popular.

Avui necessitem recalcar en les múltiples formes de manifestació i exercici del poder; insistir en el fet que s'han de construir noves relacions socials, des de tots els espais de la societat civil i que és necessari fomentar un encontre entre aquesta i la societat política, perquè la representació, la governabilitat, la dinàmica de canvis en l'Estat, estiga alimentada per la dinàmica viva dels processos i dels subjectes socials.

Es tracta, per tant, no sols de buscar com accedir al poder formal, ni sols d'accedir a ell d'altra manera, sinó de **construir altre tipus de poder**: un poder construït i exercit amb altra lògica i altres valors, que s'exercisca des de la ciutadania, des dels espais locals, des de noves formes de pertinença i participació en les organitzacions socials, moviments i partits polítics; des de formes diferents de governar.

Es tracta, en síntesis, de desenvolupar capacitats per a poder exercir noves relacions de poder, que no siguen autoritàries, excloents, de dominació, de discriminació. Sinó relacions equitatives, justes, respectuoses de la diversitat i de la igualtat de drets. Relacions que apunten a la constitució de una cultura democràtica, que travesse totes les dimensions de la vida: la parella, la família, el barri, la comunitat, el municipi, el país, el món.

Per això, aprendre de les nostres pràctiques és fonamental i essencial i no ha de ser sols un bonic esforç metodològic o una aspiració irrealitzable.

revista del cpfpa
francesc bosch i morata
xàtiva

l'ullal 1

tercera època

25

ANYS D'EDUCACIÓ POPULAR A XÀTIVA